

451581

Imprimat legal.

C.D.P. 1928

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

No. 31

1

AUGUST

1926

In acest număr: *Socialismul creștin* de G. M. Ivanov ; *Plugarul*, M'am născut din luptele acestui pământ, *Excelsior*, *Mi-s ochii tulburi și mi-e haina ruptă*, *poezii* de A. Cotruș ; *Insemnări literare:* M. Sadoveanu, *Țara de dincoî de negură*, de Al. Lascarov-Moldovanu ; *Ghiță* de Vladimir Nicoară ; *In campanie electorală :* *In Valea Iepii* de P. Nemoianu ; *Situația legitimizmului în Ungaria* de N. B. Rucăreanu ; *Pe marginea vremii*, *Dragostea care ucide* de N. Lupu-Kostachi ; *Săptămâna Literară* de D. I. Cucu ; *Insemnări:* *Obiceiuri bizare*, „*Biserică Unică românească*“, *Conferința internațională a minoritarilor* etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

© BCU Cluj

Țara Noastră

Socialismul creștin

S'ar părea că există o deosebire de fond între socialismul creștin și creștinismul social. Discuțiile încinse în ultima vreme între publiciști în jurul acestei chestiuni, nu clarifică suficient imposibilitatea de a alătura, amestecând elementele, socialismul cu creștinismul. Creștinismul social este una din măștile socialismului, pe care și le pune pe față pentru a se introduce mai mult, pentru a seduce mai adânc. Din punct de vedere al doctrinei, al moralei, al finalităților creștinismului, o apropiere și ce e mai grav, o amestecare a lui cu socialismul este o profanare a testamentului lui Hristos. În aparență și pentru oameni superficiali se pot găsi asemănări și puncte de atingere, de identitate între creștinism și socialism — în adâncul acestor doctrine însă există contradicții flagrante care nu îngăduie nici o compatibilitate între ele. Cum spune plastic filozoful ortodoxiei creștine, N. Berdiaev, creștinismul e religia pâinii cerești, socialismul e religia pâinii pământești — o parafrazare a cuvintelor evanghelice: nu numai cu pâine va trăi omul, ci (mai ales) cu cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu. Socialismul creștin trebuie judecat istoricește. La el au recurs teologii catolici — mai ales militanții iezuiți — cari în epoca reformelor sociale dela începutul secolului al XIX-lea, au preferat și au propus ca aceste reforme să se facă pe o bază creștină. Prin socialismul creștin — atât de inocent în concepția sa — iezuiții scoteau din centrul reformismului social pe francmasoni, cari în contra spiritului creștin pretindeau să înfăptuiască un sociologism raționalist, servindu-se de doctrina lui Marx

* * *

Mișcările socialiste în trecut s'au servit de creștinism pentru a

realiza, în numele lui, în fond împotriva esenței lui, reforme sociale — dar toate aceste mișcări au fost demascate ca antibisericești, anticaltoice, antiortodoxe, sectante și vădit eretice. Mișcările social-creștine din evul mediu porneau din ideea apocaliptică a împărăției de o mie de ani a lui Hristos pe pământ. Creștinismul autentic a luptat împotriva acestor tendințe apocaliptice ale creștinismului social, arătând neschimbat că împărăția lui Dumnezeu nu e din lumea aceasta. Creștinismul social, care este după cum spun, o mască a socialismului anticreștin, realizează în ultimă limită nu raiul, ci infernul pământesc. Să ne amintim cât sânge a fost vărsat, câtă ură dezlănțuită în numele reformismului social pe bază creștină. Cum spune același Berdiaev, amestecarea și identificarea creștinismului cu socialismul, a împărăției cerești cu împărăția și bunăstarea pământească este o supraviețuire a Apocalipticei Iudaice, un fenomen al iudaismului în sânul creștinismului. Pătrunzând acest adevăr, ajungem la certitudinea că: deoarece iudaism și socialism sunt de aceeași esență materialistă, spiritualismul creștin este antipodic-contrar socialismului materialist, și întregul sistem de dogmă, de filozofie, de morală creștină exclude în chip ideal iudaismul. Pace între creștinism și iudaism nu poate exista în vecii vecilor: Israel, reprezentant încarnat al materialismului, trebuie covârșit și supus, în aceeași măsură și exact la fel cum în zilele noastre ideea creștină, Hristos, covârșește și supune pe Marx.

* * *

Nu poate fi nicio identificare și nici chiar un modest împrumut reciproc între creștinism și socialism și din motivul impunător pentru orice conștiință creștină, că Hristos înseamnă mai întâiu Golgota, deci purificarea prin suferință, prin așeză suflotească, și apoi înviere din păcătoșia plastică — pe câtă vreme socialismul chiar dacă s'ar numi creștin, promite intrarea în raiul pământesc sărind peste imperativul preliminar al purificării pe cruce. Ca și iudeii din timpul lui Pilat, ca și întreg iudaismul secular, socialiștii și socialismul neagă în esență, pe Hristos, îl răstignesc, îlucid, îl îngroapă, ca deasupra mormântului Lui, să plaseze într'o existență reală un paradis economic, în orice caz, material, — nebănuind nici coborârea îngerului, nici prăvălirea pietrii sepulcrale, nici învierea Celui înmormântat.

* * *

Și-apoi pretenția socialismului. Pornind din minciuna — că Hristos a murit și e pentru todeauna mort, neglijând adevărul învierii Sale, socialismul creștin, care e în fond iudaism hiliastic și apocaliptic, vrea să fie o nouă religie universală, un nou conștinat al sufletului umanității. Socialismul creștin, astfel, a acceptat propunerile lui Satana, pe care Hristos le respinsese în așeza Sa din zilele de ispită: socialismul vrea să fie domn al lumii aceștia, vrea să transforme pietrele în pâine, deși pâinea pământească nu satură, vrea să

reîncepe construirea turnului babilonian. Nu pentru a ridica, cum spune Dostolevski, pământul la cer, ci pentru a coborâ cerul pe pământ. Cerul fără Dumnezeu. Mai departe, socialismul nu poate fi creștin prin faptul că pe când creștinismul împarte cu o sabie de foc pe oameni în buni și în răi, realizând deci o selecție spirituală în domeniul virtuților creștine vădit stabilite, socialismul împarte umanitatea în bogați și în săraci, condiționând fericirea umană de procesul producției și al repartizării valorilor materiale. Socialismul este un atentat la sufletul omului, la spiritul lui, în care sălășluiește Dumnezeu.

* * *

Se ridică o obiecțiune: dacă împărăția lui Dumnezeu nu este din lumea aceasta, iar creștinismul pregătește omenirea în vederea lumii celeilalte, — pământul trebuie abandonat soartei sale, o soartă care se realizează în afară de creștinism?

Această obiecțiune reduce la zero senzul *înomenirii* lui Dumnezeu, întruparea pământească a lui Hristos. Prin *înomenirea* lui Dumnezeu, s'a realizat legătura internă, organică, legătură *de har* între Dumnezeu și omenire. Și omenirea a căpătat un scop: *îndumnezeirea sa*.

Procesul de îndumnezeire al omenirii este proces creștin — se dezvăluie în timp, cuprinzând întreaga istorie a umanității. Destinul omenirii se înfăptuește prin urmare în sânul creștinismului. Și cum depozitar al adevărilor creștine e Biserica, cum clarificator al drumurilor îndumnezeirii este Ea, și autor pământesc al procesului istoric trebuie să fie tot Ea.

Îndumnezeirea umanității înseamnă încreștinarea ei, și aceasta operă a Bisericii lui Hristos e realizabilă în condițiile regimului *teocratic*.

Teocrația exclude seducția socialismului și al raiului ei pământesc, conducând în schimb prin drumurile Golgotei, omenirea *grațiată* de Dumnezeu spre fericirea dată omenirii prin însuși faptul Învierii lui Hristos.

G. M. IVANOV

POEZII

PLUGARUL

*Infrățit cu zorile
Și cu prigorile,
Calcă apăsător pe urma plugului
Eroul trudei și al belșugului...*

*Oțelit de toate schijile,
Incolțit de toate grijile,
Ingroapă sub brazde zăduful și zorile
Gliei să-i smulgă toate comorile...*

*Trezind din adâncuri puterile lumilor
Pentru mese'tinse, pentru gurile humilor,
Pășește doinind la coarnele plugului
Eroul trudei și al belșugului...*

M'AM NĂSCUT DIN LUPTELE ACESTUI PĂMÂNT...

*M'am născut din luptele acestui pământ
Să sufăr, să lupt și să cânt,
Să rabd, să mă'nalț neânfrânt...
Ca un brad dumnezeesc
Spre soare să cresc
Și'n aspra, sălbatica vieții pădure
Apoi să sfârșesc,
Sub fulgere lungi ori izbiri de secure...*

*Din belșugul acestui pământ românesc,
leșit-am să lupt și să cresc...
Ca un brad, pe culme, să freamăt, să cânt,
Infipt îndărătnic, adânc în pământ,
In vânt să-mi frământ
Și trunchiul și ramurile
Și să-mi ocrotesc
Și să-m oțlesc,
Sub soarele-acestui pământ strămoșesc,
Și frați și neamurile...*

EXCELSIOR

*Cu cât mai jos cădea-voiu, sfâșiat în lupta-mi grea,
Cu-atât mai dîrz eu culmile le-oiu visa...*

*Cu cât mai groasnice mi-or fi cătușile,
Cu-atât mai larg își va deschide gândul toate ușile...*

*Și dacă mi-or ieși primejdiile în drum cu miile,
Mi-or fînr'o zi mai sfinte, mai depline bucuriile...*

*Și cu cât voiu bate depărtări mai oarbe'n sângerându-le,
Cu-atât mă voiu simți mai bun, mai liber, mai puternic —
[Ilgândule...*

MI-S OCHII TULBURI ȘI MI-E HAINA RUPTĂ

*Mi-s ochii tulburi și mi-e haina ruptă...
Eu vin din luptă... plec în luptă...
In a vremii uriașe, nentreruptă luptă...*

*Nu vreau să poposesc, să mă jelesc, să scapăt...
Nu vreau nimic în schimb să capăt...
Vreau lupta, lupta mendurată, pân'la capăt!*

A. COTRUȘ

Insemnări literare

M. Sadoveanu

— Țara de dincolo de negură. Povestiri de vânătoare —

Cât de incomplet și cât de cu rea credință se fac la noi dările de seamă asupra lucrărilor de literatură!.. Imi aduc aminte de scrisul neglijent și iresponsabil al unui așa zis recenzent asupra bucăștilor care formează volumul de mai sus, pe când ele apăreau într'un hebdomadar literar. Erău tratate scurt și cuprinzător ca fiind „de-o valoare inferioară“. Eu nu le ceteam, căci știam că vor eși în volum, — și așteptam cu răbdare să le cetesc atunci (ca și pe acelea „pescărești“ care, de sigur se vor strânge și ele în volum).

Acum volumul a apărut, — și, în după amezi calme câmpenești, l'am parcurs cu ochii și cu sufletul. Și m'am minunat: „cum poate un așa zis recenzent de artă, să-și ia asupra-și un atât de mare păcat?... De sigur, nație încă tânără și prezumpțioasă, nu avem „evlavie“ pentru nimeni și pentru nimic. Munca titanică, plină, luminoasă și adânc românească a marelui nostru literat, poate fi luată în ușor de cel dintâi purtător de condei, care face pe „teribilul“, fiindcă știe să șantajeze, având la îndemână coloanale unei publicațiuni oarecare... E acesta un semn din cele rele ale vremii.

Dar să lăsăm acestea... *Țara de dincolo de negură* e încă o verigă de preț adăugată la lanțul bogat al scriitorului moldovan. Și dacă țin să calific din nou așa pe dl Sadoveanu, este că și în acest volum apar caracteristicile moldave ale întregului său scris. Și nu vreau cătuși de puțin a micșora cu ceva acest scris, dacă insist asupra „moldovenismului“ său. Nu cred că exagerez nimic dacă pe dl Sadoveanu l'am denumi „Moldova în literatură“. Nimeni, din scriitorii de azi, nu reprezintă mai integral și mai veridic, spiritul moldav în literatură, ca „*blocul care visează*“ de la Iași, așa cum l-am z's eu de

mult dlui Sadoveanu. Masivitatea visului său moldav, stă risipltă în toate rândurile volumelor sale literare. Vei găsi pretutindeni, tu, lector desinteresat și fără prejudecăți, o fărâmə din marele vis moldav, trăit prin toată ființa sa spirituală, de către acest scriitor cu trup masiv, cu mers domol și cu privire totdeauna absentă...

Fărăme mari și luminoase din acest vis, stau fixate ca niște imensi fluturi sub sticlă, și în volumul acesta din urmă, — în aceste simple „povestiri de vânătoare“. Și ceea ce, dela prima pagină te izbește, afară de limba și de stilul de-o perfecție aproape supărătoare, este admirabilul *humor*, de esență specific-moldovenească. Cât de mult îl înțeleg, și cât de greu îmi vine să-l deslușesc! E, mai ales, acel aer șăgalnic, ușor melancolic, luător peste picior, fără răutate; acea mireazmă de filosofie alertă și totuși profundă, — acel surăș șugubăș, care parcă ar zice: „fă tu pe grozavul, că eu știu bine c'ai să mori și tu, ca toată lumea“!... — acea înțelegere cuminte a împrejurărilor, fără a cădea niciodată în înțepeneală filosofică, — acea pătrundere în sufletul animalelor și-a lucrurilor, dându-le și lor aceeași „personalitate“ humoristică, — acel echilibru euforistic între „zădărnicia“ întregii vieți și între „cuminența“ traiului de flece zi, realizând astfel acea „bonomie“ consolatoare, care nu e totuși o mediocritate antipatică...

Acest humor este dublat, în „Țara de dincolo de negură“ de panteism larg, senin și potolitor de gânduri. Anotimpurile, locurile și vremea zilelor, sunt prezentate în niște fresce de-o măreție și de-o dibăcie de maestru. Răsărituri de soare amiezi, inserări și nopți, privity ancestral pe tot soiul de pământuri și ape, formează o fantastică înfățișare a naturii, în care mișună, ca mănăște de impulsii străbune, oameni, animale, găze, și tot felul de vietăți ale lumii acesteia... Și toată această complexitate de viață este înfășurată ca de-o ceață de vis, blajină fără a fi feminină, bărbătească, fără a fi aspră: „țara de dincolo de negură“... poate aceeași viață străbună, prefirată tainic în înfățișările de acum. Și-ai crede, că fiind vorba de vânătoare, s'ar găsi unele urme de răutate sau de asprime omenească. Nimic. Totul e ca și fatal. Omul e mănăt fără răutate, de pasiune spre sălbătăci-mea, care, și ea, parcă așteaptă de veacuri plumbul ucigător... Astfel înfățișate lucrurile, ele se statornicesc cuminte în acelaș cadru de humour senin. „Plăteam o datorie întunecoasă către veacuri trecute“, răspunde calm, povestitorul, când se întreabă de ce merg în noapte, frământând noroaele adânci și împingând la căruța vânătoarească... Dar vânătorii, cu câinii, cu slăbiciunile, cu gazdele și cu „minciunile“ lor?!

O întreagă viață se trezește sub condelul povestitorului și prinzând ampoare, ca niște cercuri pe-o apă, ajunge în cele din urmă o oglindă lucie și liniștită în care, clară, se străvede o întreagă epocă din ciclul imens al vieții noastre românești. Conu Nicu-Fantazie, moș Calistru, Iohan Cart, moș Procor, domnul Timofti și toți ceilalți (dimpreună cu câinii lor), în cap cu (cel mai în vârstă dintre noi), sunt chipuri atât de desăvârșite, încât se ridică până la a înfățișa tipurile

abstracte și complete ale unei anumite specii umane dintr'o precisă epocă de viață a unui neam.

Iar pe deasupra vremii, locurilor și ființelor, se înalță dominatoare, din povestire, ființa nevăzută și 'nvăluitoare, proteguitoare și calmă a însăși Moldovei... Ca o ființă fără moarte, ca însăși spiritualitatea întregului complex de viață al ființelor și lucrurilor tăbărate pe pământul ei, simțim Moldova cum se prăfiră dealungul povestirii, ca o respirație de pe-o apă mare... O frântură din visul milenar al Moldovei... Această sinteză tainică și fină, dar totuși masivă și cuprinzătoare, a realizat-o zi cu zi, până în pragul celui din urmă volum, marele interpret al visului moldav: „Blocul care visează” dela Iași. Numai așa, șubreda îndeletnicire a literilor și a scrisului, capătă un senz, care îndepărtează orice amenințare de zădărnici și de „perdere de vreme”.

Cântăreț al vremii, ținând mereu cot la cot cu cei dinaintea și cu cei care ne urmează, scriitorul își statornicește rostul lui, care ne apare astfel nu numai ca un post de greutate și răspundere, dar și cu un „oficiu” spiritual, pe temeiul căruia se poate răzîma cu nădejde un neam, atât în lupta lui cu „zadarnica vreme a veacurilor” cât și în concurența-i cu celelalte neamuri conveșuitoare pe scoarța pământului nostru.

Cetesc cu emoție rândurile povestitorului din vorbirea lui festivă dela Academie, și înțeleg rezonanța lor clară în propriul meu suflet”: *trecutul pulsează în mine ca un sânge al celor dispăruți;.. mă simt ca un stejar dela Orhei, cu mii și mii de rădăcini înfipte în pământul neamului meu...*“

Așa, literatura (Cenușereasa îndeletnicirilor umane) capătă cel mai mare și cel din urmă înțeles al ei, în valul vieții umane.

Sadoveanu a priceput dintr'un început acest adevăr simplu și mare, și ca un filosof cuminte și înțelegător, ne-a mai dat încă o carte bună, această „Țară de dincolo de negură...”

AL. LASCAROV-MOLDOVANU

Ghiță

— Zău, coană Smărăndică, nu fi așa de hapsână soro dragă și vinde-mi un curcan! Iaca, Duminecă împlinesc 24 ani și vreau să dau băeților o masă. Știi dumneata că numai eu și cu Napoleon am comandat batalion la vârsta de 24 ani?

— Treaba d-voastră, răspunde hursuz coana Smaranda mutând cu limba din stânga în dreapta, capătul negru al figării lipit de buzele pârлите. Eu nu văd ce legătură este între curcanii mei și *napalionul* dtale. Eu, domnule locotinent, mi-am amărât sufletul până când am văzut sburătucite curcile astea, mâncale-ar pârдалnicu, și nu le vând acum măcar să vie tata din groapă. Am să le vând încolo la iarnă, când or fi mai scumpe, să strâng oleacă de parale, că asta-l toată averea mea.

— Păi ți-l plătesc coană Smarandă; îți dau 50 de lei.

— Ce faaace? Nici c'o sută nu-l dau! Și coana Smaranda sări friptă de pe scaun.

— Stai, coană Smărăndică, mai stai la noi, să ne stea peștorii.

— D'apoi doar știi că n'ai fete de măritat.

— Am băieți. Am un batalion. Și până una alta vreau să-l însor pe amărâtul ăsta. Nu-l așa mă Vasile?

Vasile, ordonanța locotinentului Todriță, rezemat c'un umăr de ușă, își întinse gura într'un zâmbet pozuaș și clipea șiret privind spre babă.

— Uite coană Smărăndică, te rog în genunchi; te iubesc cum iubește orbul din naștere lumina soarelui și pentru o dragoste așa de înfocată nu se poate să nu-mi faci hatărul ăsta.

— Ei, păi dumitale îți vine a sburda și eu nu-mi văd capul de treabă. Mai rămâneți sănătoși. Și coana Smaranda eși legănându-se ea o rață.

— Afurisită sgrîpțuroaică îl hârca asta, zise Vasile privind cu ciudă în urma ei.

— Ce ne facem mă frate Vasile? Eu am făgăduit ofișerilor friptură de curcan pe varză călbită și vreau *musai* — cum zici tu, — să mă țin de cuvânt.

— Apoi dle locotenent, răspunde a Iene Vasile, eu chitesc că am să găsec aiurea curcan. Dați-mi o sticlură de coniac, una de cele mititele, și vă aduc eu curcan.

— Să nu te pue dracu să furi, mă pârlitule că te zvânt în bătaie.

— Ferească Dumnezeu domnule locotenent, doar și eu î-s om gospodar.

— Pâi dar, frate Vasile, fă cum te-i pricepe.

Coana Smaranda, preteasă văduvă, avea patima păsărilor. Creștea sute de găini, curci și rațe, dar nu se îndura să tae una, măcar la zlie mari. Locotenentul Todiriță căsuse în cantonament la coana Smaranda și două luni se trudise să mănânce o supă de găină, dar n'a fost chip s'o înduplece. Cu trei zile în urmă la un păhăruț de vin, locotenentul Todiriță scăpase vorba, că Dumineca ce vine va da băeților din batalionul lui o „masă bogată“ cu prilejul aniversării nașterii. Și acum amărât că nu găsea curcanul făgăduit privea trist în curte, la coana Smaranda, care, c'o oală mare, plină cu grăunțe, își tremura gușa chemând la mâncare „paserile“. Un măcăit cumplit răsună în curte și rațele pânticoase se repeziră în mers legănat la strigătul babei. Din cele mai ascunse colțuri găini odolene și doape, claponi greoi și găște gălăgioase, veneau în fuga mare spre prispa, pe care se așezase coana Smaranda și țipa cât o ținea gura: „puii mamei, pui, pui, pui!“ Curcile gânditoare veneau cu găturile întinse și moțul vânat grămădit deasupra ciocului, iar în urma lor, umflat, cu aripile târâș, cu moțul atârănând și mărgelele roșii, venea Ghiță, cel mai mare curcan al coanei Smaranda, mândria și dragostea ei. Și pe când coana Smaranda vorbea cu dragoste și duloșie păsărilor, cari înfulicau grăbite grăunțele împrăștiate de mâna ei aspră și pârlită, Vasile, cu ochii de uliu pânditor privea în curte.

— Ce ziceți, domnule locotenent, oare Ghiță ar fi bun de friptură?

— Ești nebun mă Vasile?!

— Da nu zic eu cu gând rău. Întreb numai dacă ar fi de-ajuns un curcan așa ca Ghiță.

În aceeași zi, cam pe la asfințitul soarelui, când toate „gobălle“ coanei Smaranda se ascuseră la culcușurile lor, Ghiță venea din livadă împletecându-se amarnic. Coana Smaranda cu țigara lipită în colțul gurii sta de vorbă cu Vasile.

— Ia te uită, Ghiță nu s'a culcat! face uimită coana Smaranda. Unde-ai umblat hoinarule? Du-te la hodină. Dragul mamei, drag, hai cu mama la culcare. Și vorbindu-i cu gingășie se apropie de curcan. Dar Ghiță cu ochii împânjenți, încerca să-și respire coada, încerca să-și întindă aripile, însă o ameteală cumplită îl doboră. Se clătina de câteva ori dela dreapta la stânga și se prăbuși cu ciocul în țărână. Cu moțul și mărgelele vinete, cu ochii închiși, se trudea să se ridice mișcând picioarele moleșite, dar după câteva încercări zadarnice rămase lat, cu ciocul deschis.

— Vai de mine, și de mine, moare Ghiță! Țipă coana Smaranda! Oare ce-o fi având mă Vasile?!

— D'apoi dă, coană preuteasă, mă tem să nu fie pustia de holeră. Eu zic să-l tăem până nu pierе.

— Da cum, Doamne iartă-mă, să tai așa mândreață de curcan.

— Apoi cum socoți și mata, da eu zic să nu-l lași să piară.

— Măi Vasile, mă rog ție, du-l la fântână și toarnă apă rece, poate s'o înviora. Imi rupe inima; nici nu mă pot uita la el, zise coana Smaranda cu ochii plini de lacrimi.

— Eu, coana Smarandă, văd bine că Ghiță își dă duhul și nu se mai îndreaptă cătu-l lumea. Dar iacă îl iau, cum spui mata, și dacă oiu vedea că n'are leac apoi cu toată supărarea, cuțitul îl îndreaptă musai.

— Numai să nu văd eu, că mor, răspunse coana Smaranda, clătînând capul cu tristeță.

Și pe când Vasile ducea pe Ghiță spre fântână, coana Smaranda porni spre casă trăgându-și broboada peste ochii înrouați de lacrimi. Vasile pândea s'o vadă intrată în casă și cum închise ușa coana Smaranda, făcu scurt stânga 'mprejur și'n goană porni spre trunchiul în care sta înfipt toporul. Bietul Ghiță strâns sub brațul lui Vasile, cu capul atârănând greoiu își căsca pliscul fără să știe că-l dus la moarte.

Când locotenentul Todiriță intră pe poartă, fluerând o doină românească, Vasile din fundul ogrăzii de lângă trunchiu, îi făcu un semn tainic.

— Ce vral măi frate Vasile? întrebă Todiriță apropiindu-se.

— Avem curcan, domnule locotenent răspunse șoptit Vasile.

— De unde mă nebunule? întrebă vesel locotenentul.

— Coana Smaranda ni-l'a dat pe Ghiță, că era să piară.

Locotenentul făcu un semn de neplăcere și Vasile se grăbi să-l țămurească.

— Păi cum, Doamne iartă-mă, să nu se bolnăvească, dacă băuse toată sticlufa de coniac. Bețivă lighioane, domnule locotenent, samână în partea răposatului, cum zice coana Smaranda.

Și Vasile luă pe Ghiță de picioare și porni spre bucătărie să-l jumulească.

VLADIMIR NICOARĂ

In campanie electorală

In valea iepii

In fața gării Băilor Esculane apa Cernii se îmbină cu Bela Reca, cu râul alb cum i s'ar zice pe românește. Numirea acestui afluent al Cernii este cât se poate de exactă într'a devăr, culoarea lui nu este verde cristalin ca a celorlalte râuri de munte, ci albă. Chiar îmbinat cu Cerna, apa lui mai continuă să facă pe regionalista, putându-se distinge pe o distanță bunicică după albeața ce se prelinge dealungul malului din dreapta. Câtva timp, până dincolo de Mehădia vom urma cursul acestui râu.

Pe cât de darnică a fost natura la înzestrarea Cernii, pe atât de neglijentă a fost cu Bela-Reca. Strâmtoare între două dealuri, pleșuve și răpoase, — cari nu impun decât prin altitudine — această vale nu te farmecă. Pădurile „de săcure netăiate, numai de cocoși cântate” nu există decât în cântecele populare. Înălțimile împrejmuitoare nu au altă podoabă decât tufișurile, rari și scunde, cari nu fac ca românul să-și strice săcurea și cari nu sunt nici pe placul caprelor.

După un volaj de jumătate de clas lată-ne sosiți la Mehădia, vestită din multe puncte de vedere. La nordul ei ș'acum se văd oarecari urme ce leagă de anticlitătea romană, desgropate și descrise cu multă competență de un mare fiu al comunei, de generalul Cena, precum și ruinele unor fortificațiuni din Războaiele cu turcii, dovedite tot de un istoriograf localuie, de Nicolae Stoica (1751—1827). Mehădia nu este fără importanță nici în zilele noastre. Ea este locul de întâlnire al tuturor comunelor dimprejur. Platoul îngust pe care este zidită comuna — singurul petec de pământ relativ orizontal — este locul unde își schimbă produsele mii de oameni la târgul de săptămână.

Cu toată această însemnătate, comuna Mehădia este foarte neglijată. Celebra Mehădie, al cărei nume, prin confuzia cu Băile propriu zise, circula pe buzele tuturor suferinzilor și aceloră cu dare de mână de pe continent este un sat mare, locuit de români săraci și năcăjiți. Câțiva meșteșugari și muncitori mineri o deosebesc de compoziția socială a altor sate. Dar nu numai cu traiul o duc greu românii de

aici, ci nu le este singur nici terenul de subt picioare. Țărmlu plautoulu, pe care este așezată comuna, se surpă an de an, spălat de apele furioase din fiecare primăvară și toamnă ale lui Bela-Reca, fără ca administrația să se impresioneze.

Dar să lăsăm cursul râului alb, cu năcazurile lui cu tot, și să o cotim la dreapta, înspre pietrile albe ce se înalță până aproape de nouri și unde s'ar crede că nu există nici urmă de viață omenească.

La abia un sfert de cias la nord de Mehadia, ne luăm adio dela automobil și o apucăm cu trăsura pe o vale bolovănoasă, la al cărei capăt zace comuna Cornereva, cea mai mare comună de munte din Banat. Cât este de inaccesibilă o spune însuși numele care, pe românește se zice că ar însemna valea iepii, deoarece numai călare pe acest animal poți străbate până la ea. Cât timp drumul merge pe vale, voiajul pare destul de interesant și plăcut. Doar bolovani ajuși subt roți ne opresc uneori cuvântul în gât. Curând însă dispore orice urmă de terasament, pe care-l dusese apa acum un deceniu și mai bine și căruța noastră e nevoită s'o apuce pe coasta din dreapta. Prăpastia ce se adâncește subt noi și aplecarea tot mai amenințătoare a căruței înspre ea, ne silește să ne dăm jos și să ne continuăm drumul „per pedes apostolorum“, căci în definitiv, politica sinceră este tot un fel de apostolat. Iată, mă gândeam, și o lature bună a alegerilor, căci altfel numai excursioniștii cei mai îndrăzneși s'ar putea mândri că au umblat pe aceste locuri. Osteneala ne este însă din belșug răsplătită. Pe măsură ce înaintăm, apar pădurile tot mai verzi și tot mai dese, iar jos, în vale, se succede cascadă după cascadă. Alături de noi urcă și părâul, care în preajma comunei Bogultin se ridică până la nivelul drumului. De aci părâul ne însoțește până în Cornereva, pe care iată că am și ajuns'o.

Fiindcă spuneam, că Cornereva este cea mai mare comună rurală din Banat, să nu vă închipuiți că ne vom plimba pe o mulțime de străzi, pe cari lumea mișună ca furnicile. În comuna propriușă nu sunt decât câteva case, mai ales acelea ale instituțiilor: biserică școala, primăria, poșta și fiindcă ne găsim printre români, la această categorie trebuie să trecem și crășmele. Restul satului se întinde pe o distanță de peste cincisprezece kilometri; este un sat de sălașe, ocupațiunea principală aci fiind creșterea oilor. Singure cele două comune din valea iepii, Bornereva și Bogultin au un număr de peste treizeci mi oi, plus un număr corăspunzător de alte vite.

Stând de vorbă cu sătenii, a trebuit să cunosc problema oilor întoată complexitatea ei. I-am ascultat cu multă plăcere, nu numai fiindcă venirea mea aici avea un scop dinainte fixat, ci pentru că mă predis puneau și oarecari legături de ordin sentimental. La casa părintească cu ele m'am pomenit și de râul lor m'a dat tatăl meu la învățătură. Un alt motiv era, că nu pentru întâia oră mi-a fost dat să aud despre problema oilor din Cornereva. După slabele mele mijloace încercasem chiar să le ajut, dar nu s'a putut. Lipsa pășunii pentru acest mare număr de oi este atât de simțită, încât satisfacerea ei este egală cu imposibilul. Ei dau o luptă până la cușit și chiar până la

armele de foc pentru obținerea și păstrarea pășunii alpine. Pentru stăpânirea, „vârfului“ situat între Cornereva și Domașnea, locuitorii acestora poartă proces de patrusute de ani. Istoriceste este dovedit, că la 1547, Gligore și George Vaida, nefiind mulțumiți cu sentința tribunalului din Caransebeș, privitoare la Comuna Domașnea și Cornereva, fac apel la Petre Petrovici, comitele suprem al Timișului, protocăpitan al ținutului de jos și bau sebeșan. Evident, că pe calea dușmăniei procesul nu se va putea termina nici după patrusute de ani. Momentan nu-mi pot dea seama care ar fi mijlocul cel mai potrivit pentru concilierea celor două părți. Ceace știu este, că această chestiune trebuie scoasă din argumentele noastre electorele, căci altfel niciodată nu se va putea pune capăt vărsării inutile de sânge.

Convins de acest adevăr, caut să îndrumez firul convorbirilor în altă direcțiune. Mă interesez dacă nu cumva au și ceva pământ arabil, și pe care eu nu-l puteam descoperi oricât mi-aș fi rotit privirea.

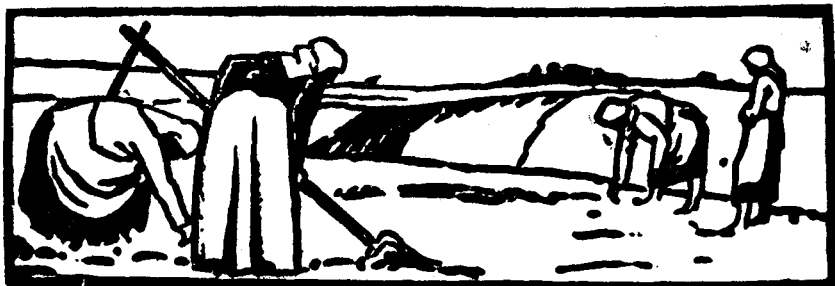
— Avem și de aceasta, îmi răspunde un bărbat în floarea vârstei și-mi arată cu degetul înspre o coamă de munte.

— Ș'apoi cât cucuruz îți dă d-tale iugărul, — îl întreb cu un explicabil scepticism?...

— Trei iepe ș'o Mărie, domnule! Adică, atâta cât duce iapa de trei ori, iar ce mai rămâne ia în spate Măria, nevastă-mea.

Biet popor din Valea iepii! În vremea ce tu legi nădeli de fiecare schimbare de guvern, crezând cu tărie într'o granică îmbunătățire a soartei tale, eu, ca bun frate al tău mă întreb: există oare vreun talent care să poată descrie toată jalea ta și vreo putere administrativă care să leculască toate rănilile tale?...

P. NEMOIANU

Situația legitimismului în Ungaria

Legitimismul, care se bazează pe continuitatea de drept, luptând pentru aducerea pe tron a arhiducelui Otto, în timpul din urmă a ajuns la o nouă ipostază.

Elementele legitimize ortodoxe, conduse de contele Andrassy și de ginerele lui: Markgraful Pallavicini au ajuns începând dela bătălia dela Budaörs (înfrângerea trupelor ex-regelui Caro) până în timpul mai recent în situație evident izolată. Ce însemna legitimismul lor în fața opiniei publice ungare? Răspunsul îl găsim în discursurile parlamentare și în articolele dese ale contelui Andrassy, conform căruia legitimismul intransigent înseamnă pentru națiunea maghiară: Ungaria integrală istorică, ideea de dominațiune ungară milenară, concepția măreață a politicei mondiale maghiare, imperialismul din bazinul Dunărei. În interiorul țării legitimismul reprezintă conservatismul social și consolidarea.

Ungaria, întâmpinând în primii ani după încheierea păcii dificultăți enorme pe terenul economic-financiar și fiind amenințată chiar cu un desastru general, contele Bethlen a reușit să contracteze un împrumut extern, în baza căruia consiliul de miniștri a fost autorizat să edicteze ordonanțe speciale luând măsuri dictatoriale în vederea asanării financiare a țării. În acest fel guvernul a cointerestat aproape pe toate elementele mai de seamă din țară la politica sa. Primul ministru ungar a făcut totdeauna o distincție fină între legitimiștii realiști cari evită aventurile și nu precipită evenimentele, ci acceptând situația creată de tratatul de Trianon, nu se răsvrătesc nici contra detronării, și între legitimiștii intransigenți, care stau pe baza negațiunii.

Pe aceștia din urmă i-a atacat violent în discursurile sale din timpul mai recent arătând că acțiunea lor, care nu⁶ cumpănește piedicele reale

ușor poate zădărnici consolidarea realizată până acum și primejduiesc și cauza regalității. În schimb a avut cuvinte de laudă pentru contele Aponyi și Károlyi József, mareșalul ex-reginei Zita, cari acceptă orânduielele provizorii și veghează, ca ele să nu ia caracter definitiv. Tabăra celor din urmă se mărește și cu prilejul întrunirii publice dela Alba-Rega la (Székesfehérvár) oratorii fruntași legitimiști au aderat la încheierea unui armistițiu, în baza căruia se iartă păcatele dela Budăörs și nu se continuă campania de revanșă pentru detronare.

În acest semn a luat ființă organizațiile legitimiste recente :

„Magyar Nők Szent Korona Szövetsége“ și „Magyar Férfiak Szent Korona Szövetsége“, adică : *Federația barbaților și femeilor maghiari „Coroana Sfântă“*. Activitatea acestei organizații se face cu concursul activ și cu aprobarea factorilor oficiali. În piața Scitovsky Nr. 2 a închiriat un apartament cu 4 camere mari, unde lucrează funcționarii angajați ziua și noaptea, înregistrând multele scrisori de adeziune și răspunzând personagiilor mai de seamă. Ziarul „Ujság“ din 7 Iulie arată că scopul federației este :

Apropierea tuturor straturilor sociale, cultivarea conștiinței și sentimentelor naționale și patriotice, conservarea energiilor naționale fără deosebire de clasă și confesiune. Ziarul află că nu numai reprezentanții Ungariei istorice se înscriu ca membri în federație, ci și un mare număr de intelectuali, negustori și industriași, precum și legiuni întregi de muncitori și oameni nevoiași. Adesiunile se anunță prin scrisori, telegrame și telefon. Aproape în fiecare comună mică se găsesc 100—200 de membri ai federației. Se remarcă faptul că în Debrecen, Roma calvinilor, s-a pornit o mișcare vulcanică de fidelitate față de rege și „Sfânta Coroană“.

Se înscriu în federație și corporațiuni, societăți camarărești, societăți corale, deputați, prefecti, primari, înalți funcționari de stat, despre cari se știa că sunt de convingeri diametral opuse legitimismului, dar cari după experiența amarnică de 8 ani și-au revizuit convingerile.

Un însuflețit agitator al mișcării acesteia este contele Hunyadi János, și în al doilea rând contele Károlyi József, pentru care se întreține serviciu de curier între Budapesta și Székesfehérvár. Károlyi semnează pentru curier câte o mie de scrisori. Statutele federației au fost tipărite în trei mii de exemplare, cari după trei zile au fost epuizate. Presa din provincie s'a încopciat în acțiune și 60 de jurnale servesc ideia fidelității față de „Sfânta Coroană“.

Zilnic sosesc lucrări de propagandă la centru. Dintre acestea cea mai instructivă broșură este aceea scrisă de profesorul universitar din Seghedin : Erdéyi László cu titlul :

„A fost în Ungaria liberă alegere de rege“ ?

Broșura se termină cu concluzia următoare :

„Leberă alegere de rege nu a fost nici odată în Ungaria. De două ori s-a ales rege, disconsiderând pe moștenitor. Nu a reușit nu-

mai după două războaie și cu armată străină mercenară, a doua a avut drept consecință dezastrul de Mohács“.

* * *

Pázmándy Dénés în ziarul său antilegitimist înregistrează cu indignare faptul că legitimiștii magnați maghiari jertfesc enorme sume pentru familia ex-reginei Zita. Contele Sigray, Károlyi și Cziráky au trimis până acum peste 30 de miliarde de coroane fostei familii regale în Lequeto. Tot asemenea se trimit mari sume în străinătate pentru propaganda habsburgică.

N. B. RUCĂREANU

Pe marginea vremii

— Dragostea, care ucide —

Săptămânile trecute un distins ofițer superior din arma aviației a fost asasinat în mijlocul zilei pe una din străzile cele mai populate ale capitalei. Prinsă, în momentul când căuta să se refugieze într'una din străzile laterale, ucigașa, o tânără și, probabil, frumoasă femeie a invocat în fața agenților de poliție ca și a judecătorului de instrucție scuza unei deziluzii de ordin sentimental.

Povestea este simplă! Rănit în timpul războiului ofițerul a făcut în spital cunoștința aceleia, care zece ani mai târziu trebuia să reînceapă cu succes împotriva lui opera neisbutită a dușmanului. Între tânărul ostaș palid, suferind dar glorios și între blânda, suava și frumoasa infirmieră se desvoltară firesc acele legături personale, cari de pe patul suferinței vitejești încătușează pe erou de zâmbetul îngeresc, de brațete catifelate, de farmecul afrodisiac al grației femeiești. O banală și monotonă idilă, ca atâtea altele născute din psihosa romantică a războiului, un subiect de carte postală ilustrată sau de hromolitografie, un flacon de amintiri parfumate, merit să învloreze în seara vieții, alături de buchetele ofilite și de scrisorile decolorate singurătatea dureroasă a reumatismelor și a sbârciturilor cărunte.

De sigur în primele luni de fericire completă, atuncea când pasiunea se confundă cu veșnicia și despărțirea cea mai vremelnică cu o adevărată catastrofă, tânărul ofițer, credincios atavicilor instincte strămoșești a promis totul, a promis căsătoria. Pledici meschine de ordin material, porunca nemiloasă a șefilor săi ierarhici, periclitarea carierei sale atât de strălucit pornită, într'un cuvânt motive independente de sinceritatea emotivității sale generoase, l'au împiedecat să-și

țină imediat cuvântul și l'au silit să temporizeze. Ori în materie de pasiune temporizarea constituie singurul reactiv puternic, în stare să aleagă puținul aur al sentimentelor adevărate de poleială contraface- rile meșteșugite ale sentimentalismului sensual. Temporizarea rupe cătușele minții și curmă beția simțirilor; ea reda ochilor orbi vederea, urechilor surde auzul și cugetului întunecat critica limpede a no- țiunilor.

Idila înflorită din magicul reflex a unei raze de lună plină pe peretele alb a melancolicei odăițe de spital s'a dăstrămat și dânsa pe calea, urmată de atâtea altele, în chinul plictisitor a unei aventuri de duzină. Victimele flașnetei romantice — eroul și infermiera — s'au regăsit astfel într'o bună zi desbrăcate de fastul pompos al vestimin- telor lor de hârtie colorată, fără fard, fără rime și fără rechizite de carton, doi obișnuiți și modești funcționari ai aceluiași Minister de Războiu. Deziluzie? Prăbușire sufletească? Nimic din toate acestea cântate sgomotos din toba cea mare sau jalnic din contrabasul or- hestrei pasionale. O simplă restabilire a valorilor, o inteligentă com- prehensiune a realității, o prezentare în sfârșit constantă, care ar fi trebuit să sfârșească printr'o cordială și camaraderească strângere de mâini. A sfârșit prin glonțe mișelești de revolver, printr'un cadavru și prin disolvarea unei întregi familii de oameni de treabă. De ce? În virtutea cărei procuri sângeroase a îndrăznit dactilografa domnului General Mircescu să se substituie diafanei și albei cheruvime, care acum opt ani la lași răspânda din mâinele sale bune consolarea în sufletele bolnave ale ostașilor noștri? Ce legături de pretenie, de sânge, de trecătoare simpatie chiar se pot logic concepe între lașa ucigașă a distinsului ofițer superior — o biată ruginită roțiță a me- canismului nostru birocratic — și inspiratoarea de fericire, drunica aparițiune îngerească, care din adâncimile infinitului s'a scoborât în- tr'o noapte de vară pe muzica celebrei poezii a lui Eminescu lângă căpătâiul de suferință a soldatului eroic. Și pe de alta parte ce înru- dire stranie, ce apropiere neverosimilă s'ar putea stabili între colone- lul de aviație ucis săptămânele trecute și locotenentul din vremuri doborât vitejește din capul companiei sale pe o saltea oțelită de spi- tal? Nici una!

Intruchipări romantice, eroii poveștii noastre au dispărut de mult din proza migăloasă a vieții noastre de toate zilele și s'au dus să-și reocupe locurile tradiționale în paradisul senin a cărților poștale ilus- trate, a chromolitografilor trandafirii și a sentimentalelor valsuri de operetă. Hrăniți cu ambrosie și nectar, ei trăesc acolo o viață veci- nică în afară patimelor, suferințelor și lipsurilor pământești, înțepenite în poze extatice, în atitudini teatrale și în contemplațiuni edoniste. Pace lor! Ei sunt a tuturoră și a nimănui, isvoare permanente de op- timism și de beată satisfacțiune. A ucide în numele lor este nu numai un act de aberațiune monstruoasă, dar o falsificare obraznică și o excrocherie vulgară.

Dintre toate crimele, așa zisa crimă din dragoste, este cea mai respingătoare, mai nefirească și mai lașă, căci lipsită de temeiul ori-

și-cărei explicațiuni. Săracul care ucide are scuza foamei, hoțul a legitimiei apărare, fanaticul a credinței, sadicul a boalei, astfel ori și care dintre acești nenorociți pot găsi în degradarea lor trupească sau sufletească și în rapoartele superficiale ale condițiunilor generale de viață rațiunea actului lor sălbatec. A scobori însă dragostea care este expresiunea emotivă a misterioasei porniri creatoare la un crunt mijloc de distrugere înseamnă a batjocori murdar sublimul celor mai curate legi ale naturii.

Dragostea care ucide este o monstruositate absurdă. Fără îndoială sunt flacări puternice de dragoste, cari nimicesc numai acela în sufletul căruia ard nepotolite de satisfacțiunea supremă a sentimentului împărtășit. Nenumărate sunt pietrele de cimitir sub care zac trupurile istovite de ofița a feceoarelor plâpânde sau putrezesc nervii distinși de beție, de nesomn și de dor chinuit a tinerilor vânjoși. Ei au murit cu toții de dragoste, victime nevinovate a hazardului neastâmpărat sau a unor meschine convențiuni sociale, atâtea domnițe frumoase și atâția mândri feți-frumoși, pentru că dorința lor creatoare de viață nu s'a putut realiza în forma sa desăvârșită. Nici unuia însă din lungul șir de bărbați și femei minunate, cari povestesc „legenda de aur“ a martirologiului erotic, nu i-a venit vre-odată gândul sângeros să disfrugă sau săucidă obiectul de preț a tragediei sale sfinte.

Dragostea care ucide este invenția cea mai odioasă a neurasteniei lașe, egoiste și teatrale, care a frământat într'un steril și declamatoriu sbucium generația cu suflete de cârpă și cu inimi de putregaiu a burtă-verzilor romantici din secolul al XIX-lea. Înainte de aceasta dată așa zisă crimă pasională este necunoscută în istoria patriei omenesci. Au trebuit să vină debili ucenici ai negustorului elvețian Jen Jacques Rousseau care se înfăptuiesc sălbatic teoria „umanitară“ a minimumului de efort și a maximumului de comoditate și în această direcție!

Și opera „umanitară“ odată începută și-a continuat metodic calea interesată cu ajutorul unei fraseologii lacrimogene și a unei legislații mincinoase. Grație lor ucigașul cel mai de rând s'a transformat într'un erou și într'un martir, iar victima cea mai inocentă într'un obiect de dispreț și de repulsiune. Crima de dragul crimei a fost astfel despăcată și preoții ei înconjurați de respect și de simpatie. Femeile, cari au ucis căpătau suprema atracție a femeilor fatale și bărbații cari au ucis farmecul Don Juanilor irezistibili.

Revoluția războiului mondial, care a spart ușoara bulă de săpun a ideologiei lui Rousseau va curăți, sunt sigur și aceasta escrescență a romantismului „umanitarist“. Jurisdicțiunea crimelor pasionale va trebui cât mai curând luată din incompetența curților cu jurați și presiunea lor, astăzi iluzorie, atribuită severității tribunalelor ordinare. Pedepsa capitală sau munca silnică vor fi suficiente, ca în Anglia, să stârpească deziluziile omocide ale cucoanelor cu ciorapi de mătase și ale domnișorilor cu sufletele sbuciumate. Dragostea, eternul princip al vieții creatoare, trebuie resituată în sublimul fecundității sale senine.

Amorul propriu „rănit“ al unei dactilografe din Ministerul de Războiu a suprimat pe un distins ofițer superior din arma aviației și a cernit pentru restul zilelor inimele părinților, a fraților și a surorilor lui. Inzadar căuta ucigașa să distragă atenția noastră și să ne miște cu povestea monotona a unui text de operetă vieneză. Eroii de operetă nu ucid! Să-i lăsăm pe aceștia în pace să ne surâdă grațios din cadrele chromolitografului trandafirilor și să ne învioreze cu optimismul lor entuziast ceasurile de trudă și de oboseală. Intre infermiera de la Iași, care cu darnicia iubirei sale a vindecat rănilor gloanțelor nemțești și asatine, care la București a revolverizat mișelește pe de la spate ce altă legătură logică se poate concepe de cât acela a dublării crimei odioase cu o vulgară acțiune de excocherie?

N. LUPU KOSTAKI

Scrisori din Italia

Statul fascist

Anul 1922 a adus lovitura de grație statului liberal italian. Timp de 4 ani, pe ruinele acestui stat, Mussolini cu o muncă titanică așeza pe baza solide columnele de granit ale statului fascist. Anul 1926 a adus moartea definitivă a statului liberal, în locul căruia azi strălucește puternic și impozant edificiul statului fascist. E o operă grandioasă, complicată, făcută în timp relativ scurt; va fi deci nevoie de întregiri, înfrumsețări, schimbări. Toate acestea însă sunt chestiuni de detaliu, cari le vor sfătui timpul și experiența. Lucrul principal e, că statul fascist azi e în plină eficiență, dând vitalitate exuberentă popoului italian.

Faptul, care ne îndeamnă să însemnăm anul 1926, ca acele, care a întronat definitiv statul fascist, e înființarea Ministerului Corporațiilor. Înființarea acestui minister este corolarul unei munci de organizare, care a fost preocuparea principală a exponenților fasciști în frunte cu ducele, ajutați de cei mai diștiși oameni din toate categoriile.

În acești patru ani de muncă asiduă, în cari s'a construit statul fascist, s'a făcut organizarea rațională a tuturor forțelor națiunii. S'a plecat de jos, dela extremități. În fiecare sat, în fiecare municipiu a existat și există *il fascio*, unde fiecare categorie de oameni își are biroul, care impune datoriile și apără interesele indivizilor. Firele pleacă dela aceste birouri, la cele superioare districtuale, cari continuă la cele provinciale, regionale și generale. Toată organizarea aceasta grandioasă s'a făcut conform directivelor și sub controlul Marelui Consiliu Fascist dela Roma. Rând pe rând, după ce se făceau micile organizații, se proceda la unificarea acestora în organizații superioare districtuale, provinciale etc. Așa s'a ajuns la înființarea celor 15 Corporații fasciste, cari cuprind toate categoriile de oameni. Organizate și aceste 15 Corporații s'a încoronat această operă cu înființarea

Ministerului Corporațiilor, ceea ce înseamnă încadrarea oamenilor în stat.

Corporațiile cuprind cele trei mari categorii de oameni: patronii, lucrătorii și profesioniștii liberi.

Fiecare categorie are câte 5 Corporații sau Confederații, cari privesc: industria, agricultura, comerțul, transporturile și băncile. Categoria întâi cuprinde: Confederația industrialilor (fabricanți, societăți anonime etc.) Confederația agricultorilor (proprietari), Conf. comercianților, Conf. proprietarilor întreprinderilor de transporturi și Conf. bancară. Categoria a doua cuprinde alte 5 Confederații ale tehnicienilor, funcționarilor și lucrătorilor angajați ai celor 5 Confederații din categoria întâia. Categoria a treia cuprinde în alte cinci Confederații toate celelalte branșe, liberi profesioniști sau considerați ca atari, cari nu sunt cuprinși în primele două categorii.

Cu această vastă și perfectă organizație, statul a intrat și s'a înrădăcinat în toate ramurile vieții națiunii, formând scheletul robust, care trebuie să țină compact poporul călăuzindu-l spre bunăstare mereu superioară. În acești 4 ani s'a făcut deci sindicalizarea cea mai vastă și perfectă a națiunii italiene. Care este scopul sintetic al sindicalizării? Controlul și protecția statului. Statele europene în trecut opreau înființarea sindicatelor, considerându-le primejdioase vieții naționale. Timpul însă a dat dreptate și forță acestei tendințe spre comunitatea sindicală. Statele au început să tolereze aceste sindicate, cari în timpurile din urmă au reușit să obțină chiar și privilegiile speciale. Fascismul a făcut un pas uriaș ajutând chiar formarea sindicatelor sub controlul propriu. După ce statul s'a convins, că aceste asociații sunt compuse din indivizi morali din punct de vedere național, a dat ființă juridică acestor sindicate. Autonomia cea mai largă s'a dat corporațiilor sindicale, cari însă sunt controlate de stat pentru ca munca cinstită a tuturor să fie în folosul națiunii și deci spre binele majorității indivizilor.

Organizațiile acestea exclud posibilitatea jignirii indivizilor sau a claselor. Dătătorii de lucru nu vor putea sfrunta pe muncitori, deoarece sunt obligați să respecte contractul colectiv. Să luăm un exemplu: un muncitor, constrâns de nevoie, era forțat să accepte condiții inferioare acelor normale, în cari lucrează categoria lui. Majoritatea statelor lumii lasă în voia sorții pe acest muncitor, pe care patronul îl poate sfruntă după condițiile precare, în cari se află muncitorul. Legea sindicată fascistă apără pe acest muncitor silind pe patron să respecte contractul colectiv, care precizează condițiile economice în cari vor lucra muncitorii din branșa acestuia. În acelaș timp însă legea fascistă apără și pe patroni. Nu permite asociațiilor muncitorești să sfrunteze pe dătătorii de lucru, luându-le dreptul la grevă. Se știe, că unica armă a muncitorilor până acum era greva. Experiențele dureroase din anii 1920—21 au dovedit însă aici în Italia cum dreptul la grevă a ajuns să nu fie o simplă armă de apărare, dar o armă teribilă de atac contra patronilor și contra vieții economice a statului. Muncitorii au ajuns să nu se mulțumească cu nicio retribuție, preten-

știle lor au început să treacă orice limită — până când în 1921 au ajuns la ocuparea stabilimentelor industriale și alungerea stăpânilor. În Italia azi greva este foarte pedepsită, după ce însă statul s'a îngrijit de tutelarea cinstită a intereselor muncitorilor. În acelaș timp legea fascistă oprește închiderea stabilimentelor din partea patronilor, Ori de câte ori se va naște un conflict între capital și muncă, statul intervine prin corporațiile respectivă, încercând să aplaneze în mod pașnic conflictul — *în timp ce munca va continua ordonată*. În caz de tratative prea lungi sau de imposibilitate a unei aplanări juste, conflictul va fi supus magistraturii, care va aduce verdictul inapelabil. În aceste cazuri, magistratura — înainte de a decide — va asculta comisiunea de experți, cunoscătoare a condițiilor, în cari se află cele două clase în conflict.

Nu e oare arbitrar sau imoral amestecul statului în acest cazuri? Răspundem un *nu* decis. Avem un exemplu admirabil în greva muncitorilor de mine engleză. Conflictul minier englez durează de câțiva ani, în timpul cărora a provocat mai multe greve, între cari este memorabilă, cea din luna Mai, care a dus la greva generală a muncitorilor, paralizând întreagă viața economică a Angliei, și a cărei efecte s'a resimțit în lumea întreagă. Zadarnic a intervenit guvernul (și nu statul) englez — deoarece nu avea puteri necesare lichidării definitive și echitabile a acestei chestiuni atât de gave și delicate. Capacitatea de producție în tot timpul conflictului a fost redusă în unele timpuri chiar la zero, somajul a crescut respectiv, lupta de clasă a apărut sub diferite aspecte, intensificându-se mereu. În urma acestei stări morbide au suferit nu numai ambele clase interesate, dar chiar națiunea întreagă, cu repercursiuni asupra întregii Europe. Oare statul trebuie să rămână impasibil în fața unui astfel de conflict? Nu! Din contră trebuie să intervină pentru a evita și opri în activitatea, care înseamnă distrugerea unei averi naționale. De altă parte istoria ne arată, că aceste conflicte nicidecum nu s'au terminat cu triumful dreptății, ci cu triumful celui mai tare, celui mai rezistent. Ori în astfel de împrejurări vedem chiar sub un aspect moral favorabil intervenția statului, care apără interesele și bunăstarea colectivității.

Deci statul fascist prin magistratura muncii tind spre pacea socială, munca ordonată și bunăstarea națională. În timp ce deviza statului liberal era: egalitate, fraternitate și libertate, deviza statului fascist am putea exprima în *cinste, muncă și disciplină*. La prima privire deviza liberală ar părea o grupare de drepturi — în timp ce cea fascistă o grupare de datorii. Nu trebuie însă scăpată din vedere fața a doua a monetei: cinstea produce ordinea socială cea mai binefăcătoare pentru cetățeni; munca își are totdeauna răsplată meritată, iar disciplina îmbunătățește randamentul activității sociale producând efecte favorabile asupra binestării economice a colectivității. Adevărat, că deviza fascistă e mai aspră și mai grea decât cea liberală, — o recunoaște chiar și Mussolini — dar o dictează timpurile. Nu trebuie să uităm, că ieșiți extenuați dintr'un lung război contra imperialismului barbar teutonic, azi ne găsim într'un alt război tot atât de

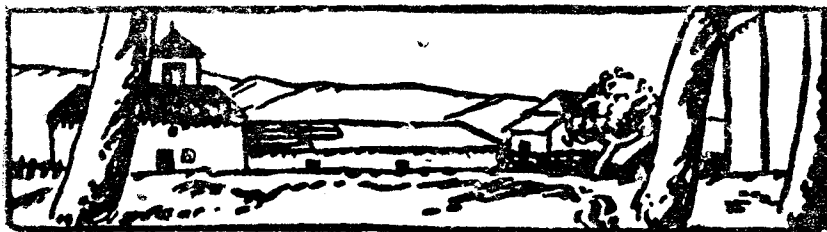
înflorător : în războiul economic mondial, unde dictează Statele Unite și Anglia. E un război surd, de care mulți nu își dau seama, dar e tenace și înspăimântător. Fiecare țară deci trebuia să-și vadă de economia proprie, să apere interesele naționale, încercând să-și mențină cât mai bine echilibrul economic în acest haos internațional. O țară săracă în resurse naturale, dar bogată în industrie, comerț, agricultură ca Italia, cum își poate îngriji mai bine gospodăria decât îngrijindu-se să domineze în toate straturile cetățenilor : cinstea, munca și disciplina?

Cu aceasta nu voim să spunem, că egalitatea, fraternitatea și libertatea nu sunt respectate de către statul fascist. *Pentru moment* nu sunt puse pe planul întâi. Egalitatea, fraternitatea și libertatea sunt respectate de către statul fascist până atunci până când individul nu pierde din vedere interesele comunității. Când însă un individ ar încerca, spre exemplu, să abuzeze de libertate în folosul propriu și în dauna colectivității, e considerat rebel în timpul acestui război și va fi supus sancțiunilor aspre, corăspunzătoare daunei provocate.

Am spus, că deviza liberală nu e pusă pe planul întâi *pentru moment* — deoarece fascismul e un regim în continuă evoluție — după cerințele timpului. Se va putea întâmpla, ca în viitor, când actuala deviză să fi intrat în sângele poporului italian, când echilibrul economic să aducă zile de pace, deviza statului fascist să fie amplificată cu cea liberală.

Că lucrurile merg bine în momentele de față și că vor merge și mai bine în viitor, ne-o asigură prezența în fruntea Ministerului Corporațiilor a ducelui Mussolini.

ITALUS

Săptămâna literară

Liga, Astra și Fundația Principele Carol

— Sadoveanu tradus în poloneză. Teatrul de păpuși. „Cosinzeana“ în haină nouă —

Intr'o convorbire cu un redactor al ziarului „Biruința“ din Cluj, d. G. Mugur, directorul „Fundației Principele Carol“, spunea că această instituție s'a abținut de a se organiza mai mult în Ardeal pentru a nu împiedeca acțiunea „Astrei“. „Fundațiunea“ s'a mărginit să întemeieze aici câteva cinematografe, ceea ce nu e prea mult, să dea ființă muzeului etnografic din Cluj, ceea ce este în adevăr o faptă bună și să prela depozitele de ziare din gări, ceea ce poate fi un câștig însemnat pentru răspândirea culturii românești dacă se va da acestora o altă organizare decât cea de azi.

Mai dăunăzi s'a ținut la Blaj congresul „Ligei Culturale“. Fapte puține s'au ridicat acolo pentru a fi puse în cumpăna realizărilor culturale. Liga, bogată în idei de bună și sănătoasă orientare morală, e oarecum constrânsă să rămână dincolo de fapte, chiar atunci când, urmărind idealurile sale inițiale peste granițele întregite ale țării, pentru protejuria fraților nedreptățiți de soartă, acțiunea ei este mai mult platonice.

De „Astra“ suntem mai aproape și știm cât bine a făcut aici și ce bună roadă a putut să dea pășind în Basarabia. Dar și ea se simte într'o oarecare măsură oboșită. Obiectivul principal al „Astrei“ a fost atins. În noua noastră așezare națională „Astra“ își caută un rol nou, și această transformare, care se cere an de an în adunările ei, se operează anevoie.

Aceste trei mari societăți culturale își macină forțele mergând separate pe aceleași căi, neîndrăznind să se întrecă una pe alta, dar

nici să se uniască. Individualismul nostru specific ni se pune deacurmezișul și aici. Declarația dlui Mugur, despre care aminteam la începutul acestor rânduri, este semnificativă. Neputându-ne întinde mâna pentru o conlucrare utilă, puternică, în comun, ne mulțumim să trecem pe lângă inactivitatea celorlalți, fără să o deranjăm. Un cinematograful, un depozit de ziare dincolo, înjghebate cum dă Dumnezeu, și mai bine și mai rău, e tot ce se poate face fără sdruncin, deocamdată.

Dar oare tot așa ar fi, dacă cele două vechi organizații culturale, cu bogata lor rezervă de fapte și idei din trecut, s'ar uni cu tânăra și plina de entuziasmul muncii „Fundatie”? Tot ceea nu se face astăzi de către una sau alta dintre aceste asociații culturale, pentru că nu trebuie să ne dăm prilejul de supărare, s'ar putea realiza nestânjenit de această unică societate, ieșită din fuziunea lor. Despre fuziunea celor trei mari societăți culturale, știm, s'a mai vorbit, dar s'au găsit totdeauna argumente mărunte, pentru a se ascunde lipsa noastră de adaptare promptă marilor necesități naționale. Cine va putea susține însă până la sfârșit că e mai bine să ne irosim forțele, așa cum suntem, izolați, decât să lucrăm cu spor împreună? Necesitatea păstrării caracterului specific provincial? Hotărît, da. Suntem pentru această idee, pentru că avem convingerea că numai astfel se poate alimenta temeinic o cultură românească specifică. Dar acest caracter specific provincial nu se poate realiza prin neactivitate, prin lipsă de orientare și printr'o permanentă ignorare a faptelor, cari se petrec alături de noi.

Caracterul specific provincial va rezulta din activitatea noastră susținută, după un program cultural unitar, din mediul în care se desfășură, ca o consecință firească a împrejurărilor specifice ale acestui mediu. Ori acest program unitar, ca și avântul spre muncă nouă și rodnică, nu ni-l poate da decât o societate ieșită din fuziunea societăților răzlețe astăzi: „Astra“, „Liga“ și „Fundatia“. Când vom isbuti să trecem peste micile mentalități regionaliste, cari nu trebuiesc confundate cu mentalitatea specifică a fiecărei provincii, și când vom ști să ne smulgem din regionalizări sterile, obținute numai de dragul unei politețe rău înțeleasă, ceea ce astăzi ni se pare enorm de greu de îndeplinit, acordul asupra fondurilor de mănuit, limitarea teritoriului de activat și reprezentarea tuturor provinciilor în conducerea centrală, vor deveni chestiuni de ordin secundar. Și atunci, desigur, d. Mugur nu va mai avea cum face declarații ca cele semnalate din ziarul „Biruința“.

* * *

Sadoveanu va fi tradus în limba poloneză. Această veste ni-o dă dna Isabela Sadoveanu în „Adevărul Litarar“. Soția de origine poloneză a unui român, dna Kastarska-Serghiescu, bine cunoscută în cercurile literare pariziene, s'a hotărît să recomande vecinilor noștri dela nord cu ceea ce avem mai vrednic de recomandat, cu opera lui Mihai Sadoveanu.

Dna Kastarska va începe cu noua lucrare a marelui nostru prozator, „Dumbrava minunată“, pe care încă n'o cunoaștem, dar pe care dsa o socoate „o pură capodoperă“. Și fiindcă „va începe“, înseamnă că va continua, deoarece d. Sadoveanu nu este cu „Dumbrava minunată“ la cea dintâi capodoperă. Dna Kastarska va putea să traducă, cu egal succes, și „Cocostârcul albastru“ și „Crâșma lui Moș Precu“ și „La noi, în Vișoara“ și „Bordeenii“. În poloneză opera dlui Sadoveanu se va simți bine. Mediul moldovean, cu sufletul rural al acestei provincii, pe care d. Sadoveanu a zugrăvit-o cu măiestrie rară, nu se va găsi prea mult străin dincolo de vama Nepolcăușilor. Vom relua astfel, trainic, vechi legături culturale și sufletești cu vecinii noștri dela nord, rupte de mult, dar nu atât de puternic încât urma lor să nu se mai simtă și astăzi, cu deosebire în Moldova.

* * *

În „Lamura“, (An. VII No. 5—6) serioasă revistă de cultură generală editată de „Fundatia Principele Carol“, d. Em. Bucuța publică un sugestiv articol despre puternica dezvoltare artistică pe care a luat-o în Cehoslovacia teatrul de păpuși. E în adevăr uimitor ce ne spune dsa. Sute de astfel de teatre țin locul marelor teatre în toată Cehoslovacia, prilejuind o bogată literatură pentru luminarea celor mulți și naivi și dând naștere unei plastice înfloritoare. Pictori, sculptori arhitecți de mare valoare, lucrează păpușile și decorurile, creînd opere de artă încântătoare. O revistă „Păpușarul“ și școli de specialitate, dau îndrumări învățătorilor de prin sate, cari se grăbesc să-și însușiască și acest admirabil mijloc de educație pentru cei mulți.

Și cât de departe suntem noi de această idee admirabilă. Orașele și satele gem în întuneric. În unele crâșma înlocuiește teatrul, în altele clubul-tripou și arare ori spectacole de revistă bucureșteană sau de teatru de bulevard.

Avem și noi legende cari s'ar putea lucra pentru teatrul curat de păpuși. Ca în Cehoslovacia Kasperek, avem și noi pe Păcală, care să ne înveselească; dar unde sunt pictorii și sculptorii cari să ne dea păpuși frumoase și unde sunt literații, cari să ne dea literatura senină a acestui teatru?

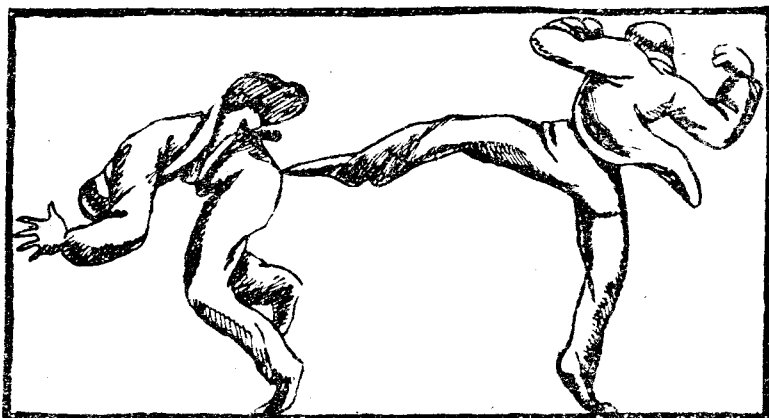
* * *

„Cosinzeana“ (An. X No. 27—28 și 29—30) vechea revistă literară ardelenă, care a rămas singură să înfrunte greutatea vremilor, se reorganizează. În noua ei înfățișare, mai aproape de gustul epocii noastre, fără a rupe firul bunei tradiții literare din trecut, revista tinde să strângă în mănunchiu falanga de scriitori ardeleni, mai bătrâni și mai tineri, cari nu s'au lăsat înșelați de mode literare deșuchiate și cari înțeleg să facă artă fără a scoate ochii nimănui cu o originalitate de împrumut. Revistă promite să rămână aceeași publicație de serioase și sănătoase îndrumări culturale și literare.

¶D. Seb. Bornemisa publică în No. 27—28 un valoros articol în care semnalizează, nu fără justificată îngrijorare, criza prin care trece autoritatea preoșimeii ardelenice în satele Ardealului. E un rău născut din lipsa de control și onestitate a luptelor noastre politice, care trebuie curmat, cât mai e vreme. Preotul trebuie să redevină același factor cultural, care era și în trecut, iar politicienii să lase în pace preoșimea în luptele electorale.

D. I. CUCU

INSEMNĂRI

Obiceiuri vizare. Frământările democrației grăbite, care încearcă să ridice mahalaua cu mentalitatea ei de periferie, drept centru, în jurul căruia să graviteze întreaga mișcare socială și politică, au adus deocamdată, mai ales în politică, obiceiurile suburbiei prăfuite și noroioase.

Pe umerii osoși și deșirați ai criticii politice s'a aruncat zăbunul lăbărșat al băfelei de foburg, prezentându-ne astfel o dihanie diformă, slimoasă, simplistă și urlătoare, care are pretenția de a critica atitudinea oamenilor politici și actele lor de guvernământ. Și în virtutea acestei răsturnări de valori, ascultăm în cafeneaua, plină de fum și mirosuri suspecte, pe toți nevoiașii intelectuali transformați în critici, cum își debitează nesupărați noianul uriașelor prostii, terminate totdeauna cu imprecățiuni ordinare și obscure; în ziarele de opoziție cetim cu scârbă etalarea calomniei în fraze

dezlănate și foarte adeseori certate cu limba românească, iar în parlament ascultăm nevroza impotentă a opoziției tremurându-și pretinsa indignare în exagerări inutile, în negățiuni enervante, în cuvinte sforăitoare, toate îmbrăcate în haina unui verbalism trivial.

Bârfeala adusă de la mahala și exagerată prin răutatea rafinată a centrului stăpânește nestingherită peste tot, amintindu-ne permanent pe chivuțele care polemizează între ele scuipându-se cu entuziasm și lovindu se grav peste un organ care n'are nimic comun cu inteligența.

Biserica Unică Românească. Confratele nostru, d. I. Paleologu, publică o interesantă broșură, în care pledează pentru „Biserica unică românească”. Bazându-se pe serioase studii, autorul dovedește că actul de la 1698 n'a avut caracterul unei treceri la catolicism ci o parte din biserica românească se

punea sub protectoratul papei, pentru a scăpa de persecuțiile protestanților, stăpâni în Ardeal. Adoptarea dogmei catolice în biserica unită a venit mai târziu, prin constrângere. În sprijinul acestui adevăr, d. Paleologu aduce adevăratele motive ale revoltei de la Mihaiț, precum și numeroase date statistice și istorice de-o incontestabilă autenticitate.

Astfel stând chestiunea unirei noastre cu Roma, ca un act politic, autorul conchide că astăzi nimic nu ne mai silește să rămânem sub autoritatea Romei, cu care putem avea însă legături de cordialitate. Din potrivă, pentru a ne asigura o bună propășire ca popor, dsa e de părere că trebuie să realizăm „Biserica unică românească” prin repetarea în sens invers a gestului de la 1698, consultând masele, așa cum nu s'a făcut atunci. Un pronunțamento religios deci. Iar după ce vom avea o biserică unică puternică, când va fi discuția unirii tuturor bisericilor creștine la un loc, ne vom putea spune și noi cu tărie cuvântul.

Conferința internațională minoritară. Ziarele ungurești anunță că partidul maghiar a hotărât să participe la conferința internațională minoritară care va avea loc la Geneva. Reprezentanții minorității maghiare la această conferință vor fi dnii dr. Artur Balogh și dr. Elemér Jakabffy, cunoscuții fruntași maghiari.

Sperăm că de astădată, reprezentanții ungarilor vor găsi prilejul să arate în cursul conferinței că, în România, minoritarii sunt tratați cu maxima bunăvoință și, în comparație cu minoritățile altor țări, au cele mai largi libertăți.

Guvernul român a făcut pentru minoritari tot ce a fost posibil în cadrele statului român, suportând atacurile de rea credință ale anumitei

prese și ale opoziției demagogice. Se cuvine deci ca minoritarii să nu facă dificultăți guvernului falsificând realitățile și situația cum a făcut-o în trecutul apropiat, de pildă, d. Tornya în chestiunea coloniștilor unguri, ci să recunoască pe față adevărul întreg, nu numai în țară, ci și în streinătate.

O constatare. Ziarul „Cuvântul” a publicat și continuă a publica o serie de articole în numele „generației tinere” din L. A. N. C. reprezentată, deocamdată, prin d. dr. I. Istrate, avocat la ministerul de finanțe, unde a fost numit de guvernul dlui general Averescu.

N'avem intenția de-a polemiza cu d. dr. Istrate, ba chiar recunoaștem că ni-ar fi greu acest lucru, pentru că nu oricine poate avea logica deslănată, erudiția argumentărei sprijinită pe Cartea de Cetire a cl. IV primare și stilul infantil al dlui dr. Istrate.

Desprindem doar, din ceea ce a scris până acum două lucruri hotărâte: d. dr. Istrate în numele generației tinere, (cine i-a dat mandat?) flutură în văzul lumii steagul revoluționar, — fascist sau simplu antisemit, e indiferent, — căci, acțiunea violentă și sacrificiile de care veșnic pomenește, uprecm și lauda „admirabilei fapte a dlui Corneliu Codreanu” vorbesc lămurit de o activitate sangvinară preconizată de tânărul, timid în aparență, care râvnește la conducerea „tinerei generații”.

Dacă generația tânără va accepta sau nu conducerea lui, numai viitorul ne poate lămuri. Știm însă că ordinea de stat nu poate fi nici tulburată nici răsturnată de mâna nervoasă a dlui dr. Istrati. Ori poate dsa îndeamnă și împinge pe alții pentru că la momentul oportun să se furișeze într'un bun adăpost? Nu ne-ar surprinde gestul! Au mai făcut-o și alții! Să fie sigur

d. dr. Istrati că se vor găsi măsuri și preventive și represive față de zăna-tecii cari ar îndrăzni o mișcare revoluționară.

Ne surprinde însă o altă constatare: d. dr. Istrate acuză pe dl A. C. Cuza de o bună înțelegere cu guvernul ca și cum d. Istrate nu s'ar fi înțeles cu acest guvern mai înainte, care l'a numit avocat la ministerul de finanțe.

N'avem nici un interes să-l apărăm pe d. Cuza. Dsa să se apare cum știe de băeții din centre cari acum i se urcă în cap și vreau să-l exproprieze de singura teorie care a depănat-o o viață întreagă.

Constatăm numai că diferite curente centrifugale s'au pornit în sânul L. A. N. C. imediat ce câțiva reprezentanți au răzbit în parlament. Ce-ar fi, do-amne, dacă prin imposibil, d. A. C. Cuza ar lua frânele conducerii?!

Intervenția dlui Ralea. În zadar s'a supărat „Universul” pe tânărul profesor de la Iași, Ralea. Intervenția dlui Ralea într'o discuție a cărei scop era pe deoparte să se dovedească vina dlui Stere în timpul războiului, pe de alta să se scoată în evidență — teza dlui Bogdan Duică — piedica ce o prezintă leaderul țărănist pentru evoluția fără crampe a partidului țărănist în viața politică românească, e atât de infantilă, atât de plină de haz încât, — merită oare vre-o importanță? Îmbucurător e să constatăm — și „Universul” putea ușor constata acelaș lucru, că d. Ralea, atât de june și atât de înamorat de excentricități nu este exponentul unei mentalități românești generale, că ori cât ar vorbi în numele nu știu căror secundanți, in-

telectuali în număr de 150, atât d. Stere cât și d. Ralea rămân niște izolați. Ne amintim că anul trecut d. Ralea susținea în „Cuvântul liber”, — condus de d. Eugeniu Filotti, — *ireligiozitatea poporului român*, ba chiar ateismul lui, ca și cum poporul român și-a educat simțirea religioasă — și nu va afirma nimeni că există popor fără religie — pe doctrinele democratice ale lui Bouglé sau pe cărțile, cu coperta roșie, ale lui Felix Dantec. Ce răs a fost pe atunci! D. Ralea era tratat de oponentii săi ca junele premiant, care avea pretenția să cunoască mai bine și mai profund decât profesorii, cari îi puneau nota 10, ceia ce spunea la examen din cărțile cetite la Iași și la Paris. Lumea a răs și și-a văzut de treburi. Religiozitatea istorică a poporului român nici nu a scăzut, nici nu a crescut prin faptul că asupra ei d. Ralea a emis o părere. /

Lucrul se repetă și acum. D. Ralea a spus că d. Stere e așa cum îl vede el și face atât cât îl apreciază el — că dacă nu ar fi existat d. Stere se făcea gaură în cer. N'avem dreptul să ne indoim de credința cinstită a dlui Ralea. Ca ori ce epigon — mai ales acela care vine de la Paris, unde epigonii pe lângă știință mai aduc, în loc de un „papuc de curtizană”, atâta vanitate și atâta îngâmfare cât poate să încapă în burduful sufletesc al unui june fără conținut solid, și d. Ralea vede exagerat personalitatea șefului și crede în el. *important e că nu importă credința epigonului.* „Universul” e de altă părere? Ideia d. Ralea din anul trecut despre ateismul poporului român ca și aceea de acum despre divinitatea dlui Stere sunt două teze care echivalează exact cu două zeruri.